

Ergetowski, Ryszard / Nespiak, Danuta

Z prac Oddziału Wrocławskiego Towarzystwa Historii Medycyny

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 24/r2, 492-493

1979

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zestaw eksponatów przedstawionych na pokazie zdaje się wskazywać, że doczne ekspozycje Muzeum Techniki przyczyniają się do dość szerokiej popularyzacji w społeczeństwie zadań placówki. Dary prywatnych zbieraczy oraz instytucji państwowych pozwalają żywić nadzieję na coraz szersze zrozumienie potrzeby zabezpieczenia przed zniszczeniem (bądź nawet zapomnieniem) pamiątek polskiej i obcej twórczości technicznej.

Zbigniew J. Wójcik
(Warszawa)

Z PRAC ODDZIAŁU WROCŁAWSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORII MEDYCyny

Na zebraniu w dniu 21 stycznia 1978 r. doc. Zbigniew Stuchly przedstawił referat o działalności naukowej Józefa Nussbauma-Hilarowicza (1859—1917). Uczony ten torował w Polsce drogę nowoczesnemu przyrodoznawstwu. Najbardziej ważki okres w jego życiu — to lata pracy w Uniwersytecie Lwowskim.

Następnie mgr Mieczysław Radojewski podał komunikat o najstarszym, odnalezionym przez siebie w zbiorach Biblioteki im. Ossolińskich, lekarskim ekslibrisie Piotra Widelicjusza z Obornik.

Wreszcie dr Ryszard Ergetowski przedstawił referat o studiach uzupełniających Henryka Kadyiego w Lipsku — późniejszego profesora anatomii w Uniwersytecie Jana Kazimierza. W 1879 r. Kadyi zetknął się w Lipsku bliżej z prof. R. Leuckartem, prof. W. Hisem i doc. K. Chunem, którzy wywarli na jego metody badań i dydaktykę znaczny wpływ.

Na posiedzeniu w dniu 25 lutego 1978 r. lek. med. Mikołaj Białowas przedstawił referat pt. *Grzech a choroba w księgach Starego i Nowego Testamentu*. Autor oparł się na szczegółowej analizie tekstów i wersetów ksiąg, dotyczących cierpień fizycznych wywołanych przekroczeniem obowiązujących wówczas zakazów moralnych i związanych z nimi objawów chorób somatycznych. Choroby somatyczne w księgach Starego Testamentu były tłumaczone jako wynik gniewu Jahwe — stąd nasuwający się wniosek, że grzech był według przekonań religijnych Izraelitów powodem choroby.

Następne posiedzenie odbyło się 18 marca 1978 r. Referat pt. *Śladami mitu Asklepiosa* przedstawił prof. Tomasz Hergessel. Szeroko ujęta tematyka badawcza obejmowała zagadnienia ideowe, organizacyjne i praktyczne lecznictwa greckiego w tzw. asklepieionach — miejscach poświęconych kultowi Asklepiosa. Autor omówił szczegółowo Epidauros, którego genezę i działalność — jako kompleksowego antycznego sanatorium — scharakteryzował w oparciu o przekazy literackie i źródła ikonograficzne.

Posiedzenie w dniu 22 kwietnia 1978 r. poświęcone było bilansowi strat i biologicznych następstw hitlerowskiej polityki eksterminacyjnej wobec narodu polskiego w czasie II Wojny Światowej. Referat na ten temat wygłosił doc. Czesław Kempisty.

Drugi referat — dra Leszka Barga i prof. S. Szpilczyńskiego — dotyczył problemów metodologii i kierunków badań polskiej historiografii medycyny do roku 1939. W dyskusji poruszono przede wszystkim problem periodyzacji.

Na posiedzeniu dnia 20 maja 1978 r. doc. Jacek Kolbuszewski zaprezentował pełną kontrowersji postać popularnego w dziewiętnastowiecznej Warszawie lekarza, a zarazem literata — Jana Tripplina. Referent, zajmując się nim już od dłuższego czasu, wyświetlił szereg nieznanych lub błędnie podawanych fragmentów z biografii Tripplina. Niemniej jednak wiele spraw związanych z życiorysem tego pisarza nie jest jeszcze wyjaśnionych: postępowy lekarz — czy szarlatan, autentyczny globtroter i pisarz czy mistyfikikator i plagiator?

Problem ten rozważano w nader żywej dyskusji. Doc. T. Heimrath zastanawiał się nad literackimi parantelami Tripplina w piśmarstwie polskim. Poprzedza go na tym polu T. T. Weichardt. Dr R. Ergetowski podkreślił nie ulegający kwestii narracyjny talent Tripplina, który jednak został w znacznej mierze zmarnowany. Dr. E. Piotrowski zaproponował zorganizowanie specjalnej sesji poświęconej Tripplinowi z udziałem lekarzy i historyków literatury dla wszechstronnego rozpatrzenia życia i działalności tej nader interesującej postaci.

Drugi referat pt. *Rzut oka na rozwój towarzystw medycznych w Polsce* wygłosił prof. S. Szpilczyński. Nawiązał w swej wypowiedzi do kształtowania się pierwszych naukowych środowisk w Polsce epoki Renesansu, śledząc poszczególne etapy ich rozwoju aż po wiek XIX. Początkowe dyskusje profesjonalistów doprowadziły stopniowo do wyodrębnienia się zorganizowanej społeczności lekarskiej. Procesy te były szczególnie widoczne na północnych ziemiach Polski. Niemały wpływ na charakter zrzeszeń medycznych miały środowiska uczelni wyższych w Warszawie, Krakowie, Wilnie i Lwowie.

W dyskusji doc. J. Kolbuszewski podkreślił znaczenie szerokiego tła kulturowego w referacie. Dr R. Ergetowski wskazał na zależność rozwoju towarzystw lekarskich na ziemiach zachodnich i północnych dawnej Rzeczypospolitej od ośrodków innowierczych (Leszno, Toruń, Elbląg, Gdańsk). Bastiony katolickiej ortodoksji niechętnie widziały niezawisłe od nich organizacje, nad którymi nie posiadały kontroli. Stąd zapóźnienie pod tym względem np. Krakowa, który mając w miejscowym uniwersytecie Wydział Lekarski, nie potrafił powołać do życia towarzystwa naukowo-medycznego, dając się zdystansować miastom Wielkopolski i Pomorza.

Ryszard Ergetowski, Danuta Nespiak
(Wrocław)

Z ZAGRANICY

SYMPOZJUM POŚWIĘCONE HISTORII ARCHEOLOGII

Od 29 sierpnia do 2 września 1978 r. odbyło się w Danii spotkanie historyków archeologii, któremu dano nazwę *Symposium on History of Archaeology*. Organizatorem spotkania był prof. Ole Klindt-Jensen, który wykorzystał okazję, jaką było 50-lecie założenia uniwersytetu w Århus. Obrady toczyły się częściowo w Moesgård, posiadłości leżącej kilka kilometrów na południe od Århus, w której urządzone jest wielkie i świetnie zorganizowane muzeum prahistoryczne (Forhistorisk Museum). Większość jednak obrad toczyła się w pobliskiej miejscowości Højbjerg, na terenie Unge Hjemms Højskole, gdzie mieszkała znaczna część uczestników konferencji.

Obrady otworzył referat Glyna Daniela (Cambridge): *The Necessity of an Historical Approach to Archaeology*. Tego samego dnia wystąpił jeszcze W. Krämer (Berlin Zach.) z referatem: *Die prähistorische Archäologie in Deutschland um 1900* i O. Klindt-Jensen (Moesgård) przedstawiający temat: *Archeology and Ethnography in Denmark*. Wieczorem uczestnicy byli zaproszeni na kolację do Thorsmølle. Następnego dnia (30 VIII) wysłuchano referatów Bo Gräslunda (Uppsala): *The Origin of Thomsen's Three-Age System* i Judy Rodden (Anglia): *The Background to the Archaeological Three Age System prior to the 19th Century*. Sesja popołudniowa wypełniona była referatami Bruce Triggera (Montreal): *Giants and Pygmies. The Development of Canadian Archaeology*; J. A. Brongersa (Holandia): *A History of Archaeological Collection and Documentation in the*